

N:o 12.

Af herr **Hedlund**, med förslag till ändrad lydelse af 1 kap. 1 § kyrkolagen.

Enligt den protestantiska uppfattningen af religionsläran ega de skrifter, som innefattas i vår bibel och blifvit erkända såsom kanoniska, gudomlig auktoritet, såsom varande af Gud ingifna, om ej till bokstafven dock uti allt väsentligt, enkannerligen i allt som rör religionen. Denna det bibliska ordets öfverhöghet har häfdats också af de evangelisk-lutherska reformatörerna och har funnit starka uttryck äfven i våra bekännelse-skrifter.

Så säges uti den bland vår kyrkas symboliska skrifter införda Formula Concordiæ: »Vi tro, bekänna och lära, att *den endaste regel och rättensnöre*, efter hvilket alla läror och alla lärare böra anses och dömas, är intet annat än de profetiska och apostoliska skrifterna, så väl uti *det gamla* som det *nya Testamentet*, såsom skrifvet står (Ps. 119: 105) *Ditt ord är mina fötters lykta och ett ljus på mina vägar.*» Och den helige Paulus säger (Gal. 1: 8) »*Om en engel af himmelen annorlunda predikar evangelium, han vare förbannad.*»

Efter att hafva hänvisat till de »symbola», äldre och yngre, hvori kyrkans bekännelse blifvit närmare formulerad, till hvilka äfven räknas Luthers *mindre och större katekes*, och tillerkänt dem så stor myndighet, att »om något befinnes strida deremot, bör det förkastas och fördömas», tillägger dock Concordiæformeln, att den heliga skrift allena må erkännas »för en *domare, regel eller rättensnöre*, efter hvilken, såsom efter en prober-

sten, alla läror böra pröfvas och dömas, om de äro goda eller onda, sanna eller falska.

»Symbola eller bekännelser» — heter det vidare — »hafva icke makt att döma, ty denna myndighet tillkommer allena den h. skrift.»

Ehuru den 1577 uppgjorda Concordiæformeln icke vid Upsala kyrkomöte 1593 antogs såsom symbolisk bok — det skedde först omkring 70 år senare — enades dock detta möte om att »blifva vid Guds rena och saliggörande ord, hvilket i de helge profeters, evangelisters och apostlars skrifter författadt är», och »att i våra församlingar skall lärdt, trodt och bekänt varda att den heliga skrift af den helige Anda sitt ursprung hafver och innehåller fullkomligen allt det, som den kristliga lärdom om Gud den allsvåldigste och vår salighet samt goda gerningar och dygder tillkommer, och är en grund och stöd till en rätt kristen tro och ett rättesnöre till att döma, åtskilja och förekomma all tvist uti religionen att ingen förklaring af andra behöfves, antingen af de heliga fäder eller andra, som af eget godtycke någon dertill satt hafva, der icke är med den heliga skrift, ehö de och helst vara kunna, alldenstund ingen menniska efterlåtet är att tyda Guds ord efter eget sinne, och derutinnan skall ingen persons anseende, höghet eller auktoritet aktad eller gillad varda, utan den heliga skrift allena, som förbemänt är.»

Samma mening hade också konung Gösta 33 år förut uttalat, då han i sitt tal på rikssalen den 16 juni 1560 utropade: »hallen eder hardt vid Guds ord och förkastan allt hvad dermed icke är öfverensstämmande.»

Genom reformationens historia allt in till våra dagar går samma ständigt upprepade yrkande på, att uti trosläran ingen auktoritet, hvem det vara månde, skall gälla framför och öfver den heliga skrifs, och stränga domar fällas därför också öfver en hvar, som icke förkunnar detta Guds ord »rent och klart» och oförfalskad.

Jag vill i sistnämnda afseende endast återgifva tvenne yttranden af svenska kyrkans biskopar, det ena af den icke längesedan affidne biskopen i Göteborgs stift G. D. Björck, det andra af den nyligen utnämnde biskopen i Hernösands stift, förre teologie professorn i Upsala Martin Johansson.

Den förre skrifer i sin 1875 utgifna *Biblisk-kateketisk Läsebok*: »Falsk lära finnes der, hvarest sådant, som icke är Guds ord, utgifves för att vara det», dervid biskopen åberopar 5 Mos. 4: 2: »I skolen intet lägga dertill, som jag eder bjuder, och skolen ej heller taga der något ifrån.» Domen öfver den, som häremot bryter, uttalas i orden: »Herren skall icke låta honom vara ostraffad, som hans namn missbrukar.»

I sitt den 17 sistlidne november dagtecknade herdabref yttrar biskop

Martin Johansson bland annat: — — »Och helsosam, d. v. s. väckande och närande en frisk och lifaktig kristendom, blifver vår lära endast, om den i Guds uppenbarade ord har på en gång sin norm och sin källa. Vi må i detta syfte vid vår undervisning i första hand och framför allt vakta oss för hvarje afvikelse från den sanning Gud oss uppenbarat. Hvarje falsk, mot Guds ord stridande lära, gäller den ock som det synes underordnade punkter i den kristna sanningens system, är ett gift, som omedelbart skadar den kristliga lifsorganismen. Men vi hafva att taga oss till vara för alla människofunder och tillsatser, som, om de också ej stå i uppenbar strid med skriften, dock i denna sakna tillräckligt stöd.»

I denna de bibliska skrifternas erkända myndighet ligger äfven möjligheten af en ny utveckling inom vissa gränser utaf de protestantiska kyrkolärorna, att särskildt nämna den evangelisk-lutherska eller, med andra ord, af en ny reformation.

Det första steget dertill lärer väl vara att från vår bekännelse utrensa allt, som uppenbart strider mot de heliga skrifter, hvilkas myndighet man hyllar och förkunnar.

Huru kyrkan, med denna myndighet för ögat, kunnat såsom bekännelseskriter erkänna och högtidligt antaga Luthers större och mindre katekeser, såsom det skett ej blott i Tyskland utan också i Sverige, är mig fast obegripligt. Ty båda dessa läroböcker innehålla många och väsentliga stycken, som *icke* öfverensstämma med det »Guds ord», hvarpå de skulle stödja sig.

Erinras bör dock, att Luthers lilla katekes upptogs bland svenska kyrkans bekännelseskriter först 1634 i sammanhang med den nya regeringsformen, således först 88 år efter Luthers död, och först 30 år derefter blef, efter många strider, under förmyndarregeringen efter Carl X:s död, den efter Luthers död hopkomna Concordiæformeln upptagen bland svenska kyrkans symboliska böcker, och dermed också Luthers mindre och större katekeser. Och härmed hade, att tala med P. Wieselgren, den *bibliska* kristendomen öfvergått till *symbolisk* kristendom.

Härmed varder »den dogmatiska luthers-papismen grundlagd i Sverige», hvilken »med sina bannstrålar ej svagare än många af dem, som utflögo från Vatikanen och ofta desto skarpare, som de träffade på så nära håll och utgingo från den världsliga magten, så att ingen fiende till hierarki kunde med de lutherska frihetsropen afleda dem.»^{*)}

Men lyckligtvis har »denna symboliska kristendom» sjelf erkänt en öfver sig stående högsta myndighet, nemligen den heliga skrift. För

*) Se P. Wieselgrens år 1827 utgifna skrift: *Hvilken är Sveriges religion?* Sid. 22.

denna auktoritet måste äfven de symboliska böckerna böja sig, och det ända derhän, att de måste rymma helt och hållet fältet, icke blott i hvad de strida mot den heliga skrift, utan ock i hvad de »uti denna sakna tillräckligt stöd.»

Man behöfver samnerligen icke vara mycket underkunnig i teologien för att finna och kunna bevisa, att ingen enda af våra symboliska böcker skulle hålla profvet inför en samvetsgram undersökning af deras öfverensstämmelse med de heliga skrifterna. För min del har jag företrädesvis att nu hålla mig till Luthers katekeser, i första rummet den s. k. »lilla katekesen», eftersom denna ingår såsom hufvudsak i hela vårt folks kristendomsundervisning, der den, med sina »förklaringar» och »utvecklingar», såsom »barnalära» framkallat mera barnatårar än väl någon annan skrift i världen.

Då man länge klagat öfver den med denna »barnalära» förbundna tanklösa utanläsningen och äfven tillåtit sig ett och annat tvifvel på »lillkatekesens» lämplighet ur pedagogisk synpunkt, så har man dock icke, mig veterligen, offentligt satt i fråga den lutherska skriftens »renlärighet», eftersom hon ju hör till våra bekännelseskriter. Såvida med »renlärighet» menas full öfverensstämmelse med bibeln, så tvekar jag ej att här öppet utsäga, det åt dessa Luthers katekeser *icke* kan tillerkännas sådan renlärighet.

Ett sådant uttalande fördrar bevis, och detta är jag beredd att här lemna, eftersom vi lefva i de förhållanden, att vi såsom medlemmar, med eller mot vår vilja, af en statskyrka ega både rättighet och skyldighet att på riksdagen öfverlägga och i viss mån besluta äfven om frågor, som borde tillhöra kyrkan — församlingen allena.

Min bevisning gäller först och främst det »första hufvudstycket» i Luthers lilla katekes, eller de s. k. »Tio Guds bud».

Dessa Tio Guds bud — bibliskt bör det heta: »tio Guds ord — äro hentade från 2 Mos. bok 20 kap. 2—17, hvori ontalas lagens utgifvande från Sinai, jemförda med 5 Mos. 5 kap. 6—22.

De »ord», som Gud talade och med eget finger nedskref på de två stentaflorna, voro:

1. »Jag är den Evige (Jahve) din Gud, som fört dig ur Egypten, ur träldomens (slafvars) hus.»

Detta »första ord» har Luther alldeles uteslutit.

2. »Du skall inga andra Gudar hafva jemte (inför) mig. Du skall ej göra dig någon bild eller någon liknelse af det som är ofvan i himmelen eller nedan på jorden, eller i vattnet under jorden; du skall ej buga dig för dem och ej dyrka dem, ty jag den Evige, din Gud, är en ifrande

Gud, som hemsöker fädrens missgärning på barnen allt intill tredje och fjärde led på dem, som hata mig, och gör barmhärtighet (nåd) till tusende led på dem, som älska mig och hålla mina bud».

Äf detta Israels utan tvifvel viktigaste bud har Luther endast upptagit första raden: »Du skall inga andra Gudar hafva för mig» — hvaraf han gjorde sitt »första bud», samt slutorden, hvilka ord likväl icke blifvit i Luthers katekes införda bland de tio budorden, utan såsom svar på en efter alla budorden uppställd fråga: »hvad säger nu Gud om alla dessa buden?»

Nu är det uppenbart, att den svåra straffdom och det härliga löfte, som ligga i dessa ord, gälde endast *det* bud, hvarmed de voro förenade, eller förbudet mot att dyrka annan gud än Jahve, Israels gud, eller att göra något slags bilder — häri låg den israelitiska monoteismens (eller kanske rättare henoteismens) kärnpunkt. Men *detta* senare bud har Luther helt enkelt tagit bort och så har han alldeles godtyckligt låtit det utslutande med *detta* bud förenade hotet och löftet gälla *alla* budorden. Och häri har vår store lärofader syndat vetande, hvilket han i sin stora katekes ontalar helt obesväradt.

3. »Du skall ej missbruka den Eviges, din Guds, namn, ty den Evige skall ej lemna honom ostraffad, som hans namn missbrukar».

Detta *tredje ord* har blifvit Luthers »andra bud». För att fylla antalet tio, har han sedermera måst dela det sista ordet eller budet i två, nemligen det nionde och tionde.

4. »Tänk på sabbatsdagen, att du helgar honom. Sex dagar skall du arbeta och göra alla dina sysslor; men på den sjunde dagen, som är Herrens, din Guds, sabbat, skall du ingen syssla göra, hvarken du eller din son eller din dotter eller din tjenare eller din tjenarinna eller ditt ök eller den främling, som bor inom dina portar; ty på sex dagar hafver Herren gjort himmelen och jorden och hafvet och allt, hvad deruti är, och han hvilade på den sjunde dagen. Derfor har Herren välsignat sabbatsdagen och helgat honom.»

(När i Mose 5:te bok kap. 5 de tio orden ontalas, sammanför Moses dem med det förbund Gud slutit med Israel på Horeb — icke Sinai — och anför såsom grund för sabbaten icke skapelsen, utan räddningen ur Egypten, genom »Guds mäktiga hand och utsträckta arm» — »Derför» — heter det — »har den Evige, din Gud, bjudit dig, att du skall hålla sabbatsdagen.»)

Äf detta för Israel jemväl mycket viktiga budord har Luther endast återgifvit den första raden, och ej ens denna strängt efter ordalydelsen, nemligen med orden: »Tänk på att du helgar hvilodagen» således

med uteslutande af budet om arbete under sex dagar och om den *sjunde* dagens hvila.

5. »Du skall hedra din fader och din moder, på det du må länge lefva i det land, som den Evige, din Gud, skall gifva dig.»

Luthers ord äro:

»på det du må länge lefva *på jorden.*»

Löftet till Israel om det utlofvade landet kunde ju ej heller gälla hela menskligheten, och därför måste »Guds ord» underkastas lämplig modifikation.

6.	} lika med Luthers	5.
7.		6.
8.		7.
9.		8.

10. Lika med Luthers nionde och tionde bud, sedan detta tionde bud måst delas för att utjemna antalet till tio efter det borttagna *första* ordet.

Af den stora mängd af lutherska katekesupplagor, som jag samlar, har jag blott funnit två, hvare de »tio guds bud» blifvit återgifna efter bibeln, den ena utgifven i Stockholm 1863 af kyrkoherden N. J. Ekdahl, och den andra af kyrkoherden A. Magnevill, tryckt 1873. För öfrigt följa alla våra otalige katekesförfattare troget Luthers obibliska dekalog.

Af främmande lärors katekeser följer naturligtvis den mosaiska församlingens Mose bok — dock med något från vår bibel afvikande öfversättning — hvaremot den romersk-katolska är i det närmaste lika med Luthers, dock med den ej oväsentliga skiljaktigheten, att första budet der lyder: »Jag är Herren din Gud. Du skall inga andra gudar hafva för mig. Du skall icke göra dig något beläte att tillbedja det.» Somliga dela dock detta bud i två, då de återförena det eljest sönderdelade sista budet till ett enda.

Jag föreställer mig, att hvad jag här anfört skall utgöra tillräcklig bevisning för min utsago, att Luthers katekes, i det hufvudstycke, som nu blifvit återopadt, icke öfverensstämmer med skriftens ord, utan fastmer har handskats med detta ord mycket godtyckligt, och att således denna katekes *icke* är renlärig, så vida dermed menas bibeltrohet. — Äfven i afseende å de efterföljande hufvudstyckena skulle en och annan liknande anmärkning kunna göras, men det torde ej påkallas för det mål, hvartill jag velat komma.

Innan jag närmare angifver detta mål, vill jag dock, till undvikande af missförstånd, öppet uttala, att för mig detta tal om Guds omedelbara person-

liga ingripande i vare sig de mosaiska taflornas affattande och skrivvande, eller mycket annat, endast eger bildlig betydelse. Det är ej förenligt med mitt gudsbegrepp, att Han, den oändlige och evige, i hvilken ej blott vi, utan milliarder af verldar med oss, »lefva, röras och hafva sin varelse», skall hafva vare sig skrivvit Mose lag eller profeternas förmaningar under andra omständigheter än dem, hvarunder hvarje åt Gud hängifvet sinne mottager hans ingifvelser. Jag kan således icke åt våra bibliska skrifter inrymma den gudomliga auktoritet med den ofelbarhet, hvilken måste för en sådan myndighet vara ett grundvilkor, som reformatörerna och våra kyrkolärare kräfva. Fastmer bestrider jag denna uppfattnings rättighet och behöfver såsom stöd för denna min mening endast åberopa de många olika läsarter, hvilka man sedan lång tid tillbaka funnit och fortfarande finner i bibliska ej blott öfversättningar utan ock grundtexter. Vi hafva ett färskt exempel derpå i vår egen senaste öfversättning af Nya testamentet. Denna var knappt antagen af vårt kyrkomöte, innan i Tyskland utkom en ny edition af Nya testamentets grekiska grundtext, utgifven af Oscar de Gebhardt, hvilken edition, byggd som den är på den lärde och »rättrogne» Tischendorffs undersökningar, väl kommer att länge gälla såsom den mest korrekta och tillförlitliga.

Hvad finner man då? Jo, ingenting mer eller mindre, än att ett par hundra bibelspråk, och af dem några af synnerlig vikt, som nu finnas upptagna i vårt svenska Nya testamentet, äro oäkta, i det de saknas uti den fullgiltiga grundtexten. Detta förhållande, som varit förut omnämndt uti den af pastor primarius d:r Fehr utgifna familjbibeln, har derpå blifvit bekräftadt och lagdt i öppen dag genom det af teologie professorn i Lund, d:r Clas Warholm nyligen utgifna arbetet »Nya testamentet på svenska; Paralleltexter af gamla och nya öfversättningen med textkritiska anmärkningar.» Här visas icke blott skiljaktigheterna mellan den nya och den gamla öfversättningen — hvilken icke alltid utfaller till den förstnämndas fördel — utan ock de afvikelser från den senast reviderade grundtexten, som förekomma hos båda. Jag vill rörande de sistnämnda endast erinra om, att slutet af Marci evangelium, från och med sista kapitlets 9 vers, saknas i den äkta texten, och dermed hafva, bland annat, de i vår bekännelse starkt betonade orden: »den som tror och blifver döpt, han skall varda salig (frälst), men den som icke tror, han skall varda fördömd» förlorat sin nytestamentliga giltighet. Äfven det här förekommande talet om Jesu himmelfärd måste också gå bort, en berättelse, som i evangelierna eljest endast förekommer hos Lucas; men äfven der äro de ord, som tala derom, inskjutna i en senare tid.

När man vill åt de bibliska texterna häfda gudomlig auktoritet måste man väl ega en fullt säker grundtext, och detta framför allt, när man, såsom nu i flere fall sker, vill på ett enda bibelspråk, ja på ett

enda ord, grunda hela institutioner. (Man ihågkomme Luthers strid med de reformerta om nattvarden, med anledning af det grekiska ordet »esti» — detta »äi» min lekamen).

För min del kan jag således ej vara med om denna bibeldyrkan, som ingår i vår troslära, äfven om jag gerna och tacksamt erkänner, att i de heliga skrifterna innehållas många stora och härliga, för menniskoslägtet trösterika och välsignelserika sanningar. Men när *kyrkan* lyder denna auktoritet, så må hon icke tillåta, att den åsidosättes i hennes egna bekännelseskriter, på sätt Luther det gjort i sina katekeser, efter hvad jag ofvan visat.

Jag nämnde, att äfven de öfriga bekännelseskriterna nog innehålla mer än ett stycke, ja mer än en fundamentalsats, som icke har stöd i bibeln, utan fastmer strider emot henne.

Jag vill blott anföra ett par bevis härpå, i första rummet läran om barndopet.

I Augsбургiska bekännelsen läres i nionde kapitlet om Dopet: »att det är nödigt och att derigenom nåd erbjudes; att man äfven bör döpa barnen, hvilka genom ett sådant dop öfverlemnas åt Gud och blifva honom behagliga.» Detta inskärpes ytterligare af Luther, som till stöd för sin mening åberopar äfven det språk hos Marcus: »den der tror och blifver döpt» etc., hvilket, såsom ofvan nämndes, icke är äkta.

På Luthers tid kände man dock icke den lilla skrift: »De tolf apostlarnas lära», hvilken för två och ett halft årtionde sedan återfans i Konstantinopel, och hvori visas, huru det inom den apostoliska kyrkan tillgick vid dopet. Der föreskrifves uttryckligt, att katekumenen — den som skulle döpas — borde vara först undervisad om de två vägarne: »lifvets väg» och »dödens väg», hvilken föregående undervisning också öfverensstämmer med det språk hos Marcus — det enda hos evangelisterna — hvori dopet af Jesus påbjudes då han säger: »går ut i hela världen och lärer allt folk ock döper dem» etc. När lärandet, undervisandet, skulle föregå dopet, så var detta icke tillämpligt på späda barn, och svårigheten har icke upphäfts dermed, att man i den nya öfversättningen återgifvit grundtextens: »mathätevsate» med: »gören till lärjungar». På så svag grund, i afseende å evangelierna och och Jesu egna utsagor, hvilat denna väldiga institution, om hvilken så bittra strider varit förda och hvilken kunnat icke länge sedan förleda en biskop i vårt eget land till ett yttrande, som med allt skäl väckt stor förargelse.

Är det nu så, som biskop Martin Johansson i sitt herdabref yttrat, att »vi skola taga oss till vara för menniskofunder, som, om de också ej stå i uppenbar strid med skriften, dock i denna sakna tillräckligt stöd»,

så lärer väl detta i hög mån gälla också den Augsбургiska bekännelsens och andra symboliska böckers lära om barndopet, äfven då dessa böcker icke innehålla så starka uttalanden som den här ofvan antydde svenske biskopens, hvilka varit omöjliga, derest han beaktat, att fördömelseorden hos Marcus i afseende å odöpta *icke* tillhöra den oförfalskade grundtexten.

I Augsбургiska bekännelsens 17:de artikel »om Kristi återkomst till domen» förkunnas såsom trossats, att »vår Herre Jesus Kristus skall på yttersta dagen (efter en annan version »vid världens slut») komma till att döma och uppväcka alla döda, gifva de utvalda och rättfärdige evigt lif och evig glädje, men fördöma ogudaktiga människor och djeffarne till eviga straff.» »Fördenskull» — heter det vidare — »förkastas vederdöparne, som lära, att djeffarne och de fördömda människorna icke skola hafva evig pina och eviga qval.»

Reformatörernas uppfattning af det närmaste lifvet efter döden är i allmänhet dunkel. I bekämpandet af den katolska aflaten och den dermed förbundna skärselden bortkastade de i sjelfva verket också föreställningen om mellanriket eller Hades, hvarom dock talas i apostoliska tron, och häfdade tron på evig fördömelse. Det obibliska i detta åskådnings-sätt har särskildt Viktor Rydberg visat i sin skrift: »Nya Testamentets lära om de yttersta tingen», och enahanda uppfattning har gjort sig gällande också hos, bland andra, visse danske teologer, att särskildt nämna biskop Martensen.

Vid tanken härpå erinrar jag mig följande ord af Viktor Rydberg uti en af hans föreläsningar vid Stockholms högskola om korstågen, då han säger:

»Ett religionssystem, hvori ingen rationalistisk rörelse spörjes, stänger sig inne i de trängsta vyer, utvecklar sig icke, förändrar sig icke, eller, om det förändrar sig, består förändringen deri, att det sjunker ned i vidskepelsens dy. Å andra sidan varder ett religionssystem, hvori det rationalistiska elementet får öfverhand och tränger andra tillbaka, flackt och i all sin tankeklarhet fattigt på djupare idéer. Det behöfves der, men i jemvig med andra för det religiösa lifvet nödvändiga faktorer, som det har att inverka på, men icke att beherrska.»

Af hvad jag här sagt, hvartill mycket kunde läggas, borde följderigtigt framgå, att jag föresloge åstadkommandet af en genomförd revision

af samtliga våra bekännelseskrifter, så att de måtte bringas i full öfverensstämmelse med den af dem sjelfva hyllade auktoriteten, den heliga skrift. Det var också en gång min afsigt att så göra, men endast motiveringen af ett sådant förslag hade kraft djupare studier, än som varit förenligt med min egentliga verksamhet. Jag har således måst begränsa min uppgift, öfverlemnande åt någon annan mera behörig att väcka förslag om den revision, som, i min tanke, är för kyrkan och församlingen ytterst nödvändig. Det vore i sanning våra biskopar och teologie professorer värdigare att taga en sådan sak om hand, än att oafåtligt orda om allt hvad deras stackars kyrka, d. v. s. presterskap, har att lida från separatister och otroshjeltar, för hvars afvärjande dock påkallas andra medel än klagovisor och fördömlerop. Till dessa medel hör icke minst den revision jag antydt, genom hvilken den *bibliska* kristendomen kunde åter varda herre öfver den *symboliska* kristendomen.

»Hvilken är Sveriges religion?» frågade för ett sextiotal af år sedan P. Wieselgren, i sin ofvan nämnda skrift. Det var en underlig fråga, tycker väl många. Men Wieselgrens skrift visar, att hon var fullt berättigad. Undersökningens resultat blef, att Sveriges statsreligion, hvilken Sveriges konung alltid skall bekänna och skydda, i hvilken tronföljaren skall uppfostras och hvilken alla statskyrkans prester edligen förbundit sig att predika, är den i 1809 års regeringsform stadgade: »*Rena evangeliska läran, sådan den uti den oförändrade Augsburgiska bekännelsen samt Upsala mötes beslut af år 1593 antagen och förklarad är.*»

Denna är Sveriges statsreligion, enligt P. Wieselgren, men då uppstår frågan: hvad säger vår ännu gällande tvåhundraåriga kyrkolag härom?

Svaret är lätt att finna, nemligen i kap. 1 »om then rätta christeliga läran, § 1, hvilken lyder sålunda:

»Uti vårt konungarrike och dess underliggande länder, skola alla bekänna sig, endast och allenast til then christeliga lära och tro, som är grundad i Guds heliga ord, thet gamla och nya testamentets profetiske och apostoliske skrifter, och författad uti the tre hufvudsymbolis: Apostolico, Nicæno och Athanasiano, jemväl uti then oförändrade Augsburgiska bekännelsen af år 1530, vedertagen i Upsala concilio 1593, samt uti hela så kallade libro concordie förklarad.»

Denna § i kyrkolagen af 1686 har icke blifvit upphäfd eller förändrad, och då läser det väl i allt fall vara ganska tvifvelaktigt, om med regeringsformens ofvan åberopade § detta kyrkolagens stadgande förlorat all kraft och verkan, äfven i de stycken, som röra kyrkans bekännelseskrifter. I olikhet med P. Wieselgren har nuvarande biskopen i Vesterås Gottfrid Billing, uti en 1876 utgifven skrift, kallad: »Lutherska kyrkans

bekännelse», uttalat den meeningen, att svenska kyrkans bekännelse *icke* blifvit förändrad genom 1809 års regeringsform, hvarför bevis anses ligga äfven deri, att presteden med bekännelse till hela konkordieformeln vardt oförändrad ända till 1829.

Men huru är det, *sedan* denna ed blifvit ändrad? Kan kyrkan hafva en mera omfattande bekännelse än den hennes tjenare lofvat att bekänna sig till?

Huru som helst, bör denna sak ej vara oviss, och det så mycket mindre, som derpå beror också, om de lutherska katekeserna skola fortfarande räknas till våra symboliska böcker, trots hvad de afvika från den heliga skrift. Går konkordieformeln bort, så gå äfven dessa katekeser bort, emedan denna formel utgör numera deras enda hemul såsom symboliska eller bekännelseskrifter. Och upphöra de att åtnjuta detta anseende, såsom ej varande bibeltrogna, så lärer väl deraf böra följa, att de också skola upphöra att vara läroböcker för barn i kristendomskunskapen, hvarmed äfven den mycket öfverklagade tanklösa utanlexläsningen finge nådestöten.

För öfrigt har ju Luther sjelf — orden citerade efter Geijer — yttrat: »Jag önskar ej, att mina böcker må ega varaktighet utöfver detta århundradet, hvilket de hafva tjenat. Gud skall i andra tider sända sina arbetare, såsom han gjort i alla tider.

Det är önskan att bringa reda och klarhet i dessa saker, som föranledt mig att väcka den motion, som jag med det ofvan sagda velat motivera.

Jag föreställer mig då, att näppeligen någon meningsskiljaktighet skall råda derom, att kyrkolagen bör ändras till öfverensstämmelse med regeringsformen, men ej tvärtom, och detta så mycket mer, som den anförda §:n af sagda lag innehåller i öfrigt föråldrade bestämmelser, hvilka icke ens böra kvarstå i afvaktan på hela lagens förändring, då en sådan förändring nog lärer låta vänta på sig lång tid. Dit höra orden om Sveriges »underliggande länder», och budet: att i Sverige »alla skola bekänna sig endast och allenast» till den nämnda läran, hvilket icke lärer vara förenligt hvarken med lagen för främmande trosbekännare eller med vår religionsfrihet i öfrigt.

Det förslag jag här velat väcka är alltså,

att Riksdagen ville för sin del besluta, att kap. 1 § 1 i Sveriges kyrkolag af 1686 skall ega följande förändrade lydelse:

»I konungariket Sverige skall såsom statskyrkans lära anses den rena evangeliska läran, sådan hon i Guds ord, det gamla och nya testamentets heliga skrifter, uppenbarad samt genom den oförändrade Augsburgiska bekännelsen samt Upsala mötes beslut af 1593 blifvit antagen och förklarad.»

S. A. Hedlund.

Jag anhåller vördsamt, att detta mitt förslag måtte öfversändas till lagutskottet.

N:o 13.

*Af herr **Rundbäck**, angående skrifvelse till Konungen, med anhållan om förslag i fråga om bidrag från statens och skoldistriktens sida till pensionering af småskolelärare och biträdande folkskolelärare.*

Då jag här går att påkalla Riksdagens benägna uppmärksamhet och deltagande för den behjertansvärda frågan om åtgärders vidtagande för beredande af en nödortftig ålderdomsförsörjning till förmån för den stora